

Evaluering av energiloven

Vilkår for ny kraftproduksjon

Høring i OED 13. november 2007

LVK

Børre Rønningen

Caroline Lund

Stein Erik Stinessen

Energiloven og kraftproduksjon

- Med unntak av fjernvarmeanlegg i kap.5 i energiloven, er de *juridiske vilkår for kraftproduksjon* i hovedsak å finne i annet lovverk:
  - Vassdragsreguleringsloven
  - Industrikonsesjonsloven
  - Vannressursloven
  - Petroleumsloven
  - Skatte- og avgiftslovgivningen
  - mv

Det grunnleggende spørsmålet

- Ivaretar *energilovgivningen* dagens krav til ny kraftproduksjon?
  - Er energilovgivningen egnet til å få frem *tilstrekkelig energi til lavest mulig miljøkostnad?*
  - Er energilovgivningen egnet styringsverktøy for produsenters *valg av energikilde?*

LVK's syn

- Den markedsbaserte kraftomsetningen , som ble etablert gjennom energiloven fra 1991, har i store trekk vært vellykket, og bør videreføres
- Miljøhensyn bør gjennomsyre alle samfunnsområder. Energisektoren har vært og vil være den største utfordreren for miljøpolitikken, og miljøhensyn bør derfor veie tungt i alle energipolitiske saker

1. Energipolitikk er miljøpolitikk

- En avgjørende forutsetning for at markedsmekanismene fortsatt skal være bestemmende for hvor mye energi som skal produseres/transporteres og hvilke energiformer som skal velges, er at *miljøkostnadene* er kjent og reelt priset.
- I dagens energisystemer er det gjennomgående god miljøinformasjon og -prising av de enkelte energianlegg og energiformer (med kvoteregimet fra 2008), men vi mangler tilfredsstillende *sammenlignende kunnskap* om de ulike energiformers *miljøkostnad*, for eksempel miljøprisen ved en vannkraft-kwh sammenlignet med miljøprisen ved en gass- eller vindkraft-kwh.

Kortsiktig symbolpolitikk ?

- Politiske signaler har vært mer preget av kortsiktig symbolpolitikk enn reelle vurderinger av energibehovet og miljøkostnaden
  - nei til stor vannkraft, ja til småkraft,
  - fra ja til nei til vindmøller på land til ja til havmøller,
  - fra ja til nei til tja til gasskraft med CO₂-rensing, helst i dag, men i alle fall i morgen

Behov for konsistente miljøbaserte signaler

- En grunnleggende forutsetning for en bedre miljøstyrt energipolitikk er mer konsistente og reelt miljøbaserte signaler til markedet fra det politiske system.
  - Nei til Vefsna gir isolert en åpenbar miljøgevinst, men hva er det miljømessige nettoregnskapet med 1 TWh fra gasskraft, vindkraft eller annen energiform?

2. Støttesystemet må gjøre fornybar energi konkurransedyktig

- Så lenge vi har en nasjonal politikk for mer fornybar energi – absolutt og relativt – må det legges til rette for slik kraftproduksjon i Norge.
- Da må norske støttesystemer være konkurransedyktig med utenlandske støttesystemer

2. Støttesystemer

- Det er oftere nasjonal- og lokalpolitisk motstand mer enn utbyggingskostnadene som er den avgjørende barrieren mot vindkraft- og vannkraftanlegg
- Årsaken til den lokale motstanden er som regel at den lokale miljøkostnaden er priset for lavt eller ikke priset i det hele tatt

Kompensasjonsordning vurderes

- Hvem som får nytte av økt forsyningsikkerhet og hvem som må tåle kraftledningen i eget nærområde sammenfaller ofte ikke
- Miljø- og næringsfond for å kompensere kommuner i forbindelse med kraftledningsutbygginger vurderes nå
  - krever eventuelt lovendring

2. Støttesystemer

- Vindkraftkommunenenes organisasjon har på vegne av medlemskommunene krevd en lokal beskatningsrett i form av naturressursskatt eller lignende som kompensasjon til berørte lokalsamfunn
- Lokale betalingsystemer for vindkraftanlegg har i lang tid vært praktisert i

Tyskland

2. Støttesystemer

- Staten bør snarest utrede spørsmålet om hvordan lokal miljømotstand mot fornybare energianlegg kan reduseres, for eksempel gjennom skatte- og avgiftssystemet eller gjennom støttesystemer
- NB: Skattelette for produsentene vil ofte ha motsatt virkning for de berørte lokalsamfunn

3. Bør kommersielle vurderinger være bestemmende for kraftproduksjonen?

- Energilovens fundament er at *markedet bestemmer* om mer kraft skal bygges ut
- Ingen plikter å iverksette ny kraftproduksjon
- Et pliktsystem er trolig for drastisk, men enkelte tiltak bør vurderes for å fremme utbygging av fornybar energi:

3. Kommersiell vurderinger - forts

- *Byggefristen* på fem år etter konsesjon i vassdragsreguleringsloven §12 bør reduseres f.eks til maks tre år, og uten forlengelsesadgang
- En ny konsesjon for erverv av vannfall bør vurderes etterfulgt av et krav til utbyggings-søknad innenfor en bestemt frist, og med bortfall av konsesjonen ved oversittelse

3. Kommersielle vurderinger forts

- Konesjonsgrensen på 4000 Nhk i ervervsloven §1 bør vurderes senket for å fange opp de *profesjonelle* småkraftutbyggere i utbyggingskravet

3. Kommersielle vurderinger forts

- Det kan være et nasjonalt miljødilemma at store fornybarprosjekter først fremmes når innehaveren finner det opportunt.
- Det kan føre til et uheldig forhandlingsspill med staten om støtte- og skattesystemet

3. Kommersielle vurderinger forts

- Det er LVK's syn at kraftskattesystemet ikke er noe hinder for investeringer i vannkraftprosjekter
- Det er neppe grunnlag *i dag* for å gripe inn i falleierens valgfrihet

4. Samordning av plan- og konsesjonslovgivningen

- Kraftproduksjons- og nettanlegg er svært arealkrevende og fører ofte til store naturinngrep og lokale miljøkostnader
- Kommunene er vårt primære demokratiske nivå og kommunene har hovedansvaret for arealplanleggingen gjennom plan- og bygningsloven

4. Samordning

- Kommunene bør ikke settes på sidelinjen i kraftkonsesjonssaker, men tvert imot trekkes mer aktivt med i konsesjonsprosessen på et tidligere tidspunkt enn dagens lovverk forutsetter
- Kommunene vil ved dette kunne bli *pådrivere* for mer fornybarutbygging, i stedet for en barriere. Og prosesskostnadene kan reduseres

4. Samordning

- Plan- og bygningsloven og konsesjonslovgivningen bør fortsatt fungere side om side, men mer samordnet

5. Kraftkrevende industrianlegg bør ha selvstendig ansvar for forsyningsikkerheten

- Det bør vurderes lovmessig adgang i energilovgivningen til å stille vilkår om nødvendig kraftforsyning for tillatelse til nye industrietableringer

5. Kraftkrevende industrianlegg

- Plan- og bygningsloven § 20-4 bokstav b gir rett til å la en utbyggingstillatelse være betinget av at tilfredsstillende elektrisitetsforsyning først er etablert

6. Nett og produksjon

- Energiloven etablerte et økonomisk og juridisk skille mellom nettvirksomhet – som naturlig monopol – og konkurranseutsatt virksomhet (produksjon og omsetning av kraft)
- Det er observert eksempler på ”svarteperspill” mellom netteiere og kraftprodusenter og produsenter imellom, hvor begge/alle tilbakeholder samfunnsnyttige investeringer
- Det er også observert eksempler på investeringer i produksjon, som har utløst behov for nettforsterkninger uten at produsenten må betale for de økte nettkostnadene

6. Nett og produksjon

- Løsningen er ikke å slå sammen nett og produksjon. Utviklingen i EU går dessuten mot et strengere regime med krav om også eiermessig unbundling
- Utfordringen er å skape arenaer som sikrer nødvendig koordinering av nett og produksjon. Virkemidlene kan være både av økonomisk og juridisk karakter

6. Nett og produksjon

- Juridiske virkemidler - ECON:
  - Investeringsplikt (på alle nettnivåer), basert på den samfunnsøkonomiske lønnsomheten i prosjektene
  - Forpliktelse til å begrunne avslag om ny nettilknytning av ny produksjon eller nytt forbruk (Eldirektiv II)
  - Hjemmel for Statnett til utvidet rolle i dagens regionalnett

6. Nett og produksjon

- LVKs syn:
  - LVK støtter et forslag om at det bør innføres en hjemmel for investeringsplikt (på alle nettnivåer), basert på den samfunnsøkonomiske lønnsomheten i prosjektene
  - Fordelingen av kostnadene ved fremtidige nettinvesteringer (16 mrd i sentralnettet) mellom produksjon og forbruk må endres. Produksjonen i Norge er i hovedsak stedbunden, mens forbruk er fleksibelt

6. Nett og produksjon

- LVKs syn:
  - LVK støtter videre at Statnett gis en utvidet rolle i dagens regionalnett
  - Hjemmelen for å kunne pålegge netteiere å sanere linjer i forbindelse med nettforstrekninger bør klargjøres

6. Nett og produksjon

- Utenlandsforbindelser
  - LVK mener det er uheldig at dagens energilovgivning ikke regulerer hvem som kan søke om å få bygge og eie utenlandsforbindelser. En utenlandskabler som eies av konsern med produsentinteresser vil ytterligere forsterke den vertikale integrasjonen og vil kunne hindre effektiv konkurranse

7. Energiloven – Forslag til ny formålsbestemmelse

- *Loven har til formål å sikre et samfunnsmessig riktig balanse mellom energiproduksjon og energiforbruk og at all produksjon, overføring og bruk av elektrisk energi skjer til minst mulig belastning på natur og miljø.*

7. Energiloven forts

- *Vedtak etter loven skal bygge på anerkjente miljørettslige prinsipper om bruk av miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder, at miljøpåvirkeren skal betale, tiltakets samlede belastning på naturmiljøet og føre-var-prinsippet*

